

بحرانی که انکار می‌شود

محمد شلیله

هدف این گزارش کوتاه عرضه تصویری ساده از زندگی شمار گسترده بی از مردم جهان است که بیکارند؛ در فقر به سر می‌برند؛ گرسنه اند؛ آب خوردن ندارند؛ از داشتن لوله کشی و بهداشت اولیه محرومند؛ بی خانمان اند؛ بیمارند یا در آستانه مرگ؛ بی هیچ دستور کار رسمی برای بهبود زندگی آنها. فشرده ی اطلاعات این گزارش در جدول زیر آمده است :

برحسب گروه کشورهای		برحسب گروه های جمعیتی		توزیع درآمد در جهان	
سهام کشورهای در حال توسعه ۱۸,۴ درصد	سهام کشورهای صنعتی ۸۱,۴ درصد	سهام ۲۰ درصد فقیرترین جمعیت جهان ۱,۴ درصد	سهام ۲۰ درصد ثروتمندترین جمعیت جهان ۸۳ درصد		
* پیش بینی شده است که در سال ۲۰۰۹ دویست میلیون نفر بر این تعداد افزوده شود.					
برمبنای دو دلار و نیم		برمبنای دو دلار	برمبنای یک دلار و چهار و پنج سنت در روز	برمبنای یک دلار و بیست و پنج سنت در روز	جمعیت زیر خط فقر
سه میلیارد و صد و پنجاه میلیون نفر	دو میلیارد و ششصد میلیون نفر	یک میلیارد و هفتصد میلیون نفر	یک میلیارد و چهار صد میلیون نفر *	یک میلیارد و بیست میلیون نفر *	
* این تعداد حاصل افزوده شدن یکصد میلیون نفر گرسنه در سال ۲۰۰۹ به تعداد گرسنگان سال ۲۰۰۸ است. ** پیش بینی می‌شود این تعداد در سال ۲۰۲۵ به سه میلیارد نفر برسد.					
محروم از توالیت و توالیت صحرائی، لوله کشی و هرگونه تاسیسات بهداشتی		مبتلا به بیماری های مرتبط با آب ناسالم	محروم از آب آشامیدنی سالم	گرسنه	جمعیت محروم از غذا و آب
دو میلیارد و ششصد میلیون نفر	دو میلیارد و سیصد میلیون نفر	یک میلیارد و هفتصد میلیون نفر **	یک میلیارد و بیست میلیون نفر *	یک میلیارد و بیست میلیون نفر *	
* بیکاری در جهان					
سال ۲۰۰۹	سال ۲۰۰۸	سال ۲۰۰۷	نرخ کل بیکاری	بیکاری جوانان	
۷,۱ درصد	۶,۰ درصد	۵,۷ درصد	-	-	
۱۴ تا ۱۵ درصد	۱۲ درصد	-	-	-	
باید آورد افزوده شدن ۵۹ میلیون به بیکاران جهان در سال ۲۰۰۹ تعداد بیکاران جهان به ۲۳۹ میلیون نفر خواهد رسید.					
* به طور معمول نرخ های رسمی بیکاری تعداد واقعی بیکاران را نشان نمی‌دهد. در اغلب آمارهای رسمی کسانی که به کارهای موقت و پاره وقت مشغولند، حتی با ده ساعت کار در هفته و حداقل دستمزد، در آمارهای بیکاری به عنوان بیکار در نظر گرفته نمی‌شوند، همچنین است در مورد کسانی که از کاریابی ناامید شده اند و به مراکز کاریابی مراجعه نمی‌کنند و مشمول بیمه بیکاری نیستند.					
از سه میلیارد جمعیتی که در شهرها زندگی می‌کنند یک میلیارد آنها در حلبی آباد ها اسکان دارند				مسکن	
از کل جمعیت شش میلیاردی جهان به سختی یک میلیارد و هشتصد میلیون نفر توانایی خرید محصولات و خدمات موجود در بازار را دارند.				توانایی مصرف*	
*پیش بینی می‌شود اگر تا دهه دوم قرن بیستم و یکم محرومیت اجتماعی و بیکاری ادامه یابد از هشت میلیارد نفر جمعیت جهان فقط دو میلیارد نفر از میزان درآمد کافی برخوردار خواهد بود که بتوانند خریداران محصولات شرکت های فراملیتی باشند.					

در حالی که ۲۰ درصد ثروتمندترین جمعیت جهان حدود ۸۳ درصد درآمد جهان را در اختیار دارند، سهم ۲۰ درصد فقیرترین مردم جهان فقط ۱,۴ درصد است. سهم کشورهای صنعتی از توزیع درآمد طی سال های ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۴ از ۷۷,۳ درصد به ۸۱,۴ درصد افزایش یافته و در مقابل سهم کشورهای در حال توسعه در این مدت از ۲۲,۷ درصد به ۱۸,۴ درصد کاهش یافته است (۱). طبق آمار سازمان ملل متحد نسبت در آمد ۲۰ درصد از ثروتمندترین مردم جهان به ۳۰ درصد از فقیرترین مردم جهان از ۳۰ به یک در ۱۹۶۰، به ۶۱ به یک در ۱۹۹۲ و تقریباً به ۸۱ به یک در پایان قرن بیستم افزایش یافته است (۲). یک میلیارد و چهار صد میلیون نفر (یک - چهارم جمعیت جهان) زیر خط فقر مطلق (یک دلار و بیست و پنج سنت در روز) زندگی می کنند (۳) تعداد فقرای جهان بر منبای خط فقرهای یک دلار و چهل و پنج سنت، دو دلار و دو دلار و نیم، به ترتیب برابر یک میلیارد و هفتصد میلیون، دو میلیارد و ششصد میلیون و سه میلیارد و صد و پنجاه میلیون نفر (نیمی از مردم جهان) است (۴). آنها از گرسنگی مزمن رنج می برند؛ به آب، سرپناه و بهداشت و درمان دسترس ندارند. به طور متوسط هر سال شش میلیون و پانصد هزار کودک به طور مستقیم و غیر مستقیم بر اثر پیامدهای سوء تغذیه می میرند (۵). سازمان بین المللی کار (۶) برآورد کرده است که در سال ۲۰۰۹ دویست میلیون نفر کارگر به جمعیت زیر خط فقر مطلق افزوده می شود (۷). به گزارش سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (۸) با افزایش یکصد میلیون نفر بر تعداد گرسنگان سال ۲۰۰۸ تعداد گرسنگان در سال ۲۰۰۹ به یک میلیارد و بیست میلیون رسیده است که از سال ۱۹۷۰ تا کنون بی سابقه بوده است. در حالی که " کنفرانس جهانی غذا "ی سازمان ملل متحد (۱۹۷۴) در رم (۹) با تصویب " اعلامیه ریشه کن کردن گرسنگی و سوء تغذیه " این که حق مسلم هر مرد، زن و کودک است که گرسنه نباشد که بتواند به توسعه قوای فیزیکی و عقلانی خویش پردازد را به رسمیت شناخت، در بیانیه ی امنیت جهانی غذا در اجلاس رم (۱۹۹۶) (۱۰) از ۸۰۰ میلیون نفر در جهان و به طور مشخص در کشورهای توسعه یافته که به حداقل مواد غذایی برای تامین نیازهای اساسی غذایی خود دسترس ندارند سخن به میان آمد و دولت های شرکت کننده در این اجلاس متعهد شدند امنیت غذایی همگان را فراهم سازند و به عنوان اقدامی عاجل تعداد مردم گرسنه و مبتلا به سوء تغذیه را تا سال ۲۰۱۵ به نصف برسانند. اما پنج سال بعد سازمان جهانی خوار و بار و کشاورزی سازمان ملل اعلام کرد که تعداد گرسنگان در همان حد سال ۱۹۹۶ باقی مانده است (۱۱). از همین روست که بیانیه " سازمان تجارت جهانی و سیستم جهانی غذا " (۲۰۰۲) (۱۲)

که مصوبات اجلاس های یاد شده را به چالش کشیده می‌پرسد اگر دسترس به غذای کافی جزء حقوق اساسی انسان است چرا هنوز ۸۲۰ میلیون نفر از مردم جهان در گرسنگی به سر می‌برند و نرخ رشد افزایش جمعیت فقیر از نرخ رشد جمعیت جهان پیشی گرفته است؛ در حالی که ارزش سالانه تجارت جهانی کشاورزی از ۵۴۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲ به ۷۰۰ میلیارد در سال ۲۰۰۸ قبل از تورم حاد (۱۳) رسیده است (۱۴). از نظر سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد نیز این تعداد گرسنگی نه به خاطر کمبود محصولات کشاورزی، بلکه به دلیل بالا بودن قیمت غذا، درآمد پائین و بیکاری فزاینده است. بررسی ها در این باره نشان داده است در حالی که قیمت ۶۰ محصول کشاورزی مبادله شده در بازارهای جهانی در سال ۲۰۰۵، ۳۷ درصد و در سال ۲۰۰۶، ۱۴ درصد افزایش یافته است، قیمت ذرت از ابتدای پائیز ۲۰۰۶ با ۷۰ درصد رشد طی چند ماه دو باره رو به افزایش گذاشت. طی همین مدت قیمت گندم و سویا اوج گرفت و به رکوردهای جدیدی رسید. همین طور قیمت روغن های خوراکی و غذایی به دست آمده، از دانه سویا و روغن نخل، ماده ی غذایی در بسیاری از کشورهای فقیر سر به فلک کشید (۱۵). همچنین در حالی که قیمت برنج در سال ۲۰۰۵، صد در صد افزایش یافته بود مجددا در ماه مارچ سال ۲۰۰۸، ۳۱ درصد و به همراه آن قیمت گندم در ماه فوریه همان سال ۲۷ درصد افزایش یافت. در همین شرایط سود سه ماه اول سال ۲۰۰۸ شرکت کارگیل (۱۶) بزرگترین تولید کننده و فروشنده مواد غذایی در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۸۶ درصد، سود سال ۲۰۰۷ شرکت ا.دی. ام (۱۷) دومین تاجر جهانی مواد غذایی نسبت به سال قبل ۶۷ درصد و سود سه ماه اول سال ۲۰۰۸ شرکت بانجی (۱۸) در مقایسه با سه ماهه ی مشابه سال قبل ۷۷ درصد افزایش داشت. این در حالی است که در میان قربانیان نقص حق غذا ۵۰۰ میلیون نفرشان زنان و مردانی هستند که در زمینه تولید غذا کار می‌کنند و کارگران مزد بگیر کشاورزی‌اند. با این وجود هیچ دستور کار رسمی بمنظور جبران کاهش قدرت خرید کارگران کشاورزی برای تامین نیازهای اساسی آنها به غذا نیست (۱۹).

به گزارش سازمان بهداشت جهانی (۲۰) در این زمان یک میلیارد و هفتصد میلیون نفر از مردم جهان به آب آشامیدنی سالم دسترس ندارند و ۲,۳ میلیارد نفر از مردم هر سال از بیماری های مرتبط با آب (ناسالم) رنج می‌برند (۲۱). بنا به گزارش توسعه اجتماعی برنامه توسعه سازمان ملل متحد (۲۲)، در سال ۲۰۲۵ سه میلیارد از مردم جهان با کمبود آب رو به رو خواهند بود و

در زمان حاضر ۲,۶ میلیارد نفر (یک-سوم جمعیت جهان) از داشتن توالی و توالی صحرائی، لوله کشی و هرگونه تاسیسات بهداشتی مورد نیاز محرومند (۲۳).

نرخ بیکاری در جهان که بر اساس گزارش سازمان بین المللی کار در سال ۲۰۰۷، ۵,۷ درصد بود و در سال ۲۰۰۸ به ۶ درصد رسید در سال ۲۰۰۹ به ۷,۱ درصد (۲۴)؛ و نرخ بیکاری جوانان از ۱۲ درصد در سال ۲۰۰۸ به حدود ۱۴ تا ۱۵ درصد در سال ۲۰۰۹ رسید. (۲۵) در حالی که در زمان حاضر نرخ بیکاری جوانان در کشورهای گروه هشت (۲۶) که کشورهای ثروتمند صنعتی را در بر می‌گیرد بالای ۲۰ درصد است. برای نمونه نرخ بیکاری جوانان در مراکز شهری فرانسه (یکی از کشورهای عضو گروه هشت) ۲۵ درصد و در مناطق فقیر نشین این کشور ۴۰ درصد است (۲۷). پیش بینی شده است نرخ بیکاری تا پایان سال ۲۰۰۹ در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی (۲۸) دو رقمی خواهد شد و حداقل طی سال های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ در همین وضع بماند. پیش بینی سازمان بین المللی کار این است که با افزایش ۵۹ میلیون نفر بر تعداد بیکاران جهان در سال ۲۰۰۹ (۲۹) این تعداد به ۲۳۹ میلیون خواهد رسید (۳۰).

از کل جمعیت شش میلیاردی جهان به سختی یک میلیارد و هشتصد میلیون نفر توانایی خرید محصولات و خدمات موجود در بازار را دارند. پیش بینی می‌شود اگر تا دهه دوم قرن بیست و یکم، محرومیت اجتماعی و بیکاری به همین ترتیب ادامه یابد، از هشت میلیارد نفر جمعیت جهان در آن زمان، فقط دو میلیارد نفر از میزان درآمد کافی برخوردار خواهند بود که بتوانند خریداران محصولات شرکت های فراملیتی باشند (۳۱).

سرانجام از سه میلیارد نفر مردم جهان که در شهرها زندگی می‌کنند، یک میلیارد نفر یا یک سوم آنان در حلبی آباد ها به سر می‌برند (۳۲).

نگران کننده تر از وضع کنونی این که شواهد پیشگفته بیانگر آن است که وضع در همه زمینه های یاد شده رو به وخیم تر شدن است.

پی نوشت ها

۱. دینی، علی، ۱۳۸۷. فرضیه های اقتصاد نئولیبرالی در بوته نقد، *فصل نامه ی گفتگو*، شماره ۵۲، ص ۹۵.
۲. دریورو، اسالدو. *افسانه توسعه : اقتصادهای ناکارآمد قرن بیست و یکم*. ترجمه دکتر محمود عبدالله زاده. تهران : نشر اختران، ۱۳۸۴. ص ۸۵.
۳. همان، پی نوشت شماره ۱.
۴. مگداف، فرد، ۱۳۸۸. بحران جهانی غذا: علل و راه حل ها ، (ترجمه ی علی دینی)، پایگاه اطلاع رسانی انسان شناسی و فرهنگ : <http://www.anthropology.ir/node/3251> ۲۰۰۳/۲۷/۷
5. United Nations Association in Canada, Special Report. Nov. 2008.
۶. *International Labour Organization (ILO)*
7. Putting Jobs and Fairness at the Heart of Recovery: the Role of the G8 Global Unions? Statement to the G8 Summit. Italy, July 2009.
8. Food and Agriculture Organization of the United Nations
9. United Nations World Food Conference: Rome, 1974.
10. The Rome Declaration on World Food Security: Rome, 1996.
11. Paul, H, et al (2003). Hungry Corporations. Zed Books. London & New York, pp1- 3.
12. The WTO and the World Food System: a Trade Union Approach, 2010.
13. hyper-inflation
۱۴. همان پیشین، پی نوشت شماره ۷.
۱۵. همان پیشین، پی نوشت شماره ۱.
16. Cargill
کارگیل یکی از بزرگترین تولید کننده ها و بازار سازهای محصولات غذایی، کشاورزی و خدمات صنعتی. مالی است و در ۶۳ کشور فعالیت می کند. فروش و سایر درآمدهای سال ۲۰۰۹ این شرکت ۱۱۶/۶ میلیارد دلار با سود خاص ۳/۳ میلیارد دلار بوده است.
17. Archer Daniels Midland (ADM)
ا. دی. ام ، دومین بزرگترین کشت و صنعت و تولید کننده مواد غذایی، خوراک دام، تولید سوخت بیولوژیکی و مواد شیمیایی صنعتی در جهان است.

18. Bunge

بانجی از بزرگترین کشت و صنعت و تجار جهانی مواد غذایی است.

۱۹. همان پیشین، پی نوشت شماره ۷.

20. World Health Organization

۲۱. همان پیشین، پی نوشت شماره ۵.

22. UNDP Human Development Report

۲۳. همان پیشین؛ پی نوشت شماره ۲۲.

۲۴. روزنامه سرمایه، شماره ۱۰۰۷، یکشنبه ۲۰ اردیبهشت ۱۳۸۸.

۲۵. همان پیشین، پی نوشت شماره ۷.

26. Group of Eight

۲۷. همان پیشین، پی نوشت شماره ۷.

2۸. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)

کشورهای عضو این سازمان عبارتند از :
استرالیا، اتریش، بلژیک، کانادا، جمهوری چک، دانمارک، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، مجارستان، ایسلند،
ایرلند، ایتالیا، ژاپن، کره، لوکزامبورگ، مکزیک، هلند، نیوزلند، نروژ، لهستان، پرتغال، جمهوری اسلواک،
اسپانیا، سوئد، سوئیس، ترکیه، انگلستان و امریکا.

۲۹. همان پیشین؛ پی نوشت شماره ۷.

30. ILO Director-General Juan Somavia, UN labour agency raises estimates of world unemployment, UN News Centre. 28 May 2009.

۳۱. همان پیشین، پی نوشت شماره ۲، ص ۱۵۸.

۳۲. همان پیشین، پی نوشت شماره ۴.